

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

bat de evocandis Romam Episcopis, ut illic prima de criminibus eorum cognitio haberetur. Id ipsum Afris significari curaverat Cælestinus; qui ejus desiderio cedere noluerunt. Ea porro est ipsamet prerogativa qua Gratiani rescripto quaesita est Episcopo Romano, ut si de causa agatur Metropolitanam cujuscumque in longinqua regione positi, possit Pontifex dare judices, à quorum sententia provocari non possit. Sed in primis observandum est in Gregorio magno obsequium ab eo præsistum regiae auctoritati, dum ita se gerit, ut in Galliam mittere personam nolit cum auctoritate extraordinaria absque postulatione Principis. Ius autem illud usque ad hæc tempora conservatum fuit. Pontifices enim Romani Legatos in Galliam mittere non possunt absque consensu Regis.

Nunc referenda sunt verba Gregorij ex epistola ad Brunichildem Reginam: *Multorum ad nos relatione pervenit---ita quosdam sacerdotes in illis partibus impudicè ac nequiter conversari ut & audire nobis opprobrium & lamentabile sit referre. Infrà: Sed quoniam eos quorum est locus hæc insequi nec sollicitudo ad requisitionem nec zelus excitat ad vindictam, (Metropolitanos intelligit) scripta ad nos vestra discurrant, ut personam, si precipitis, cum vestra auctoritatis assensu transmittamus, que unà cum aliis sacerdotibus hæc & subtiliter querere & secundum Deum debeat emendare.*

XIV. Morem Pontifici gesserunt Regina Brunichildis & nepos ejus Theodoricus Rex; qui duos Legatos Romam misere pro nonnullis negotiis. Inter mandata verò eis data, illud quoque præceptum est, ut Legatum in Gallias mitti postularent synodum illic habituram. Id mirè placuit Gregorio, qui pollicitus est se illum brevi misurum. Verùm oborta tunc in regno civilia bella obstiterunt ne Legatus ille mitteretur. *Presati autem viri magnifici filij nostri, inquit Gregorius ad Brunichildem scribens, dato capitalari inter cetera petierunt, quod sibi ex vestra perhibuere jussione mandatum, ut talis debeat à nobis in Galliis persona transmitti cuncta que contra sanctissimos canones perpetrantur omnipotenti Deo auctore possit corrigere. Infrà: Apto autem tempore, si Deo placuerit, venerande excellentie vestre desideria implere curabimus.*

XV. Ceterum omittendum non est hoc loco iudicium larum à Rege Chariberto, qui anno D L X I I I. in irritum misit sententiam depositionis à Leontio Burdigalensi Archiepiscopo & provincialibus Episcopis decretam adversus Emerium Episcopum Santonensem. Ad episcopatum ille promo-

tus fuerat jussu Regis Clotarij; qui præterea eum ab aliis Episcopis ordinari præceperat quàm à suo Metropolitanò, Leontio nimirum. Hic, post decessum Clotarij, Episcopos provinciae suae congregavit in civitate Santonenfi: in qua synodo dejectus fuit Emerius. Tum celebrata alterius electio, ejus confirmationem à Chariberto Leontius petiit per Legatos. At Charibertus, agrè ferens contemptam patris sui Clotarij auctoritatem, dejecto videlicet Emerio ab episcopatu, injuriam illam ultus est propria auctoritate; missis videlicet in provinciam viris religiosis, qui Emerium restituerent Ecclesiae Santonenfi; dicta verò multa mille aureorum Leontio Archiepiscopo, ut merita ejus hac poena castigaret; reliquis verò Episcopis multa etiam indicta, sed leviori, Rem narrat Gregorius Turo-nensis his verbis: *Directis viris religiosis, Episcopum in loco restituit; dirigens etiam quosdam de Camerariis suis, qui exactis à Leontio Episcopo mille aureis, reliquos juxta possibilitatem condemnarent Episcopos. Et sic patris ultus est injuriam.*

Greg. Turon. l. 4. cap. 26.

C A P V T XX.

Synopsis.

I. Sub secunda Regum nostrorum dynastia novum jus introduclum est in Ecclesiam Gallicanam. Petium illud ex collectione Isidori, quae tum primum prodit.

II. Epistola veterum Pontificum Romanorum, quae habentur in illa collectione, sunt prorsus apocrypha citra omnem controversiam.

III. Ea collectio tribuitur Isidoro Mercatori. Tribus autem non potest Isidoro Episcopo Hispanensi. Isidorum Episcopum Seburbensem; ejus auctorem facit Chronicon Iuliani Toletani. Sed illud falsi suspitione laborat.

IV. Eodem tempore emerferunt Capitula Hadriani data Ingilramno Metensi Episcopo.

V. Iure illo novo statuitur nullum Episcopum posse judicari nisi in synodo convocata à Summo Pontifice.

VI. Sed jus illud contrarium est antiquis canonibus & decretis Pontificum Romanorum. Huic novitati occasionem dedit Concilium Sardicense. Collectio tamen Hadriani non egreditur alibi limites à synodo Nicena constitutos.

VII. Appellationem Episcopi damnati judicandam esse Roma decernunt Capitula Hadriani. Explicatur canon Sardicensis de appellationibus. Tum indicatur innovatio adversus sententiam ejus introducta.

VIII. Præterea præcipitur ut si forte rem existimaverit iudices sibi esse suspectos, in ejus arbitrio sit an velit à Romano Pontifice causam suam judicari, an verò à Primatè Dioceseos, quod haustum est à canonibus Sardicensibus male intellectis, utique ex lege Gratiani.

Y y

Vide suprad lib. 1. cap. 4. 5. 7. & cap. 18. 19.

Gregor. lib. 9. ep. 64.

Gregor. lib. 11. ep. 2.

Vide lib. 4. cap. 1. 2.

IX. Capitula Hadriani & apocrypha Pontificum Romanorum epistole, tametsi in honore haberentur apud Gallos, vim tamen legis non obtinebant, si constaret eas canonibus esse adversas. Probatur ex Hincmaro.

X. Praeclara sententia Hincmari de auctoritate harum epistolarum. Concilia prae illis servanda.

XI. Canon quintus Sardicensis versus est in legem publicam regni. Probatur à libris Capitularium, & ex Hincmaro.

I. **S**VB secunda Regum nostrorum dynastia novum Ius canonicum in Ecclesiam Gallicanam aequè ac in ceteras Occidentis provincias introduci cœptum est, inventis eam in rem supposititiis illis veterum Pontificum Romanorum epistolis, in quibus extant quamplurima constituta prorsus adversa veterum canonum statutis. Editæ illæ fuerunt in collectione canonum quæ Isidoro Mercatori vulgò tribuitur, quam Riculfus Episcopus Moguntinus ex Hispania attulit in Galliam. Vnde factum ut in Capitularibus Regum quamplurima loca descripta fuerint ex falsis illis epistolis.

Vide lib. 5. cap. 5.

II. Certum quidem est & omnino indubitatum ex sententia omnium virorum eruditorum, ac Baronij quoque & Bellarmini Cardinalium, eas epistolas veterum Pontificum, Clementis nimirum, Anteri, Evaristi, Telephori, Callisti, Iulij, Damasi, & in universon omnes illas quæ tempora Siricij & Innocentij antecedunt, fabricatas fuisse ab hoc Isidoro. Quod colligitur non solum ex barbarie sermonis ac inscientia antiquitatis, sed etiam ex magno discrimine quod intercedit inter disciplinam veteris Ecclesiæ & eam quæ in his epistolis continetur. Accedit Dionysij Exigui auctoritas: qui cum in sua collectione canonum addiderit epistolas decretales Pontificum Romanorum, nullam tamen mentionem facit earum quæ in illa Isidoriana continentur. Ac tametsi Leo & Gelasius frequenter laudent epistolas prædecessorum suorum, nullam Isidorianarum mentionem faciunt.

III. Quærent anxie viri eruditi quisnam tandem homo fuerit Isidorus ille Mercator, cui hæc compilatio tribuitur. Neque enim tribui potest Isidoro Episcopo Hispalensi, cum ejus ætas multum antecedit tempus istius collectionis, tum etiam quod nitidior sit Isidori stylus quam tota hæc epistolarum apocrypharum farrago. Existimabat Blondellus Isidorum hunc Mercatorem fuisse fratrem Eulogij Cordubensis; qui in Germaniam confugerat, vitanda Sarracenum immanitatis. Verum huic conjecturæ repugnat ratio temporum. Isidorus enim ille vivebat anno octingentesimo quinquagesimo,

cum diù antè eam compilationem ex Hispania in Gallias attulisset Riculfus Episcopus Moguntinus. Si fides habenda esset Chronico Iuliani Tolerani, quod Parisiis editum est à clarissimo viro Laurentio Ramirezio, non laborandum esset de auctore hujus collectionis. Etenim juxta Chronici illius fidem Isidorus Mercator Episcopus Setubensis (quæ civitas nunc Xativa dicitur in Hispania) ope monachi cujusdam Benedictini operam dedisse dicitur huic compilationi & obiisse anno MCCCV. cum annum ætatis ageret centesimum. Verum Chronicon illud falsi suspitione laborat, uti diximus in capite v. libri III. §. 11.

IV. Eadem tempestate emerit collectio LXXX. Capitularum (alij tamen LXXII. tantum fuisse dicunt) sub nomine Capitularum Hadriani Papæ, quæ data ab eo est Ingilramno Episcopo Metensi anno septingentesimo octuagesimo quinto. Ea autem excerpta est ex antiquis canonibus & genuinis Pontificum Romanorum epistolis, tum etiam ex legibus Codice Theodosiano comprehensis, vel potius ex breviario illarum legum. In his autem Capitulis interdum nonnihil additur antiquis canonibus, interdum verò detrahuntur verba magni momenti, prout conducere visum est ad extollendam Romani Pontificis auctoritatem. Attamen tanta horum Capitularum dignatio fuit ut etiam frequenter descripta fuerint in Regum nostrorum Capitularibus, & iis usus est Isidorus Mercator in adornanda collectione epistolarum apocrypharum quas diximus.

V. Nunc penitus inspiciendum est quid novi juris invexerint hæc duæ collectiones quoad judicia canonica Episcoporum. Primum enim illic statuitur nullum Episcopum posse judicari nisi in synodo à Summo Pontifice convocata: *Nullus Episcopus, nisi canonicè vocatus, & in legitima synodo suo tempore apostolica auctoritate convocata, super quibuslibet criminibus pulsatus audiat, vel impetatur.* Hæc enim sunt ipsa verba capitis tertij collectionis Hadriani; unde sua exscripsit Isidorus Mercator, sub nomine Iulij Papæ. Hic autem Hadriani locus laudatur in secunda Additione Ludovici Pij cap. XII.

VI. Ius illud novum adversatur canonibus Nicænis, Antiochenis, Africanis, Sardicensibus, & epistolis Innocentij, Leonis, Gregorij, & reliquorum Pontificum Romanorum: qui decernunt ut prima de criminibus Episcoporum cognitio habeatur à synodo provinciæ, quam Metropolitanus convocabit, absque auctoritate Pontificis Romani. Occasionem autem huic novæ in-

stitutioni subministravit Concilium Sardicense, quod Episcopum deponi præcipit in Concilio ex delegatione Pontificis congregando; sed illud decernitur tantum in casu appellationis, ad retractandum primum iudicium. Eo autem consilio conditum est capitulum illud Hadriani ut tota dejectionum Episcoporum auctoritas ad apostolicam sedem devolvatur, adeo ut etiam prima causæ cognitio instituat auctoritate Pontificis, & quod iure ordinario competit Episcopis, ex delegatione tantum Pontificis fiat. Attamen in his quæ sequuntur collectio illa non egreditur limites à synodo Nicæna statutos. Nam in capitulis v. ix. xii. & xx. præcipitur ut primum iudicium fiat ab Episcopis provinciarum: quod in executionem mitti debeat, si Episcopus damnatus apostolicam sedem non appellaverit. Descriptum autem est istud in Additione quarta Ludovici Pij cap. viii. & in libro vi. Capitulum cap. cclxxxvii. itemque in libro vii. cap. ccxxxiv. & cclxxv.

VII. Secundò, ingens tentata est innovatio quoad Episcopum depositum provocantem ad apostolicam sedem. Hunc enim capitulum xx. præcipit à Summo Pontifice iudicari: *Apud Romanæ sedis Pontificem iudicetur. Tum in xxxii. scriptum est statuendum quod ipse censuerit.* quod relatum est in septimo Capitularium libro cap. ccxxxiv. & ccxxxv. In eo autem capite facta est fraus non contemnenda. Quippe id in legem perpetuam versum est quod antea conditio tantum erat; huius novæ institutionis colore quæsitio ex canone Sardicensi, cuius tamen breviarium tantum refertur, & ipsum procul aberrans à mente canonis. Nam Hadrianus primus in Epitome canonum quam anno DCCCLXXXIII. misit ad Carolum magnum, canonis tertij Sardicensis breviarium concepit his verbis: *Quod si damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id observandum est quod ipse censuerit.* Et tamen canon ille Sardicensis, tametsi supremam Romano Pontifici auctoritatem tribuat si Episcopus appellaverit, ea nihilominus mente id constituit ut ea tantum utatur ad iudicandum an prima sententia confirmanda sit, an verò decernenda revisio. Quo casu causam remittere debet ad secundam synodum provinciarum, misso etiam Legato, si mittendum esse aliquem existimaverit. Porro in Capitulis Hadriani omissa non est hæc pars canonis Sardicensis, potestas nimirum decernendi ut res in synodo iudicata denuo examinentur; sed disjuncta est illic à materia qua de agitur, separatimque capitulum constituit. In capitulo enim XLII. extant verba

Tom. II.

epitomes Hadriani, sumpta ex canone septimo Sardicensi, quæ relata etiam sunt in libro vii. Capitulum cap. cclxxvii.

VIII. Tertio præcipitur ut si fortè reus existimaverit iudices sibi esse suspectos, in ejus arbitrio sit an velit à Romano Pontifice causam suam iudicari, an verò à Primate Dioceseos; ut patet ex capite vigesimo huius collectionis, quod relatum est in septimo Capitularium libro capite ccxxxiv. Huic innovationi occasionem præbuerunt canones Sardicenses malè intellecti. Nam nonus & decimus permittunt ut causa Metropolitanam iudicetur apud Primatem Dioceseos, id est, apud Patriarcham, aut sedem Constantinopolitanam. Itaque collectio ista in diversum trahit mentem horum canonum, edicens ut Episcopi quibus Metropolitanus aliive Episcopi suspecti sunt, possint causam suam deferre ad Primatem Dioceseos, id est, juxta mentem istius collectoris, ad antiquiorem Metropolitanam, aut ad sedem Romanam. Eidem innovationi occasionem quoque præbuit rescriptum Gratiani Imperatoris supra relatum in capite undecimo huius libri, quo tribuitur Episcopo accusato facultas appellandi ad Concilium quindecim Episcoporum, vel ad Episcopum Romanum, si suspectos sibi esse crediderit aut Metropolitanum aut reliquos iudices. Verum hæc lex deinceps obtinere non debet, post receptos in auctoritatem canones Sardicenses; qui aliam regulam constituerunt quoad Episcoporum iudicia, appellarique permiserunt à sententiis depositionis decretis in synodis; cum è contrà lex Gratiani veteret ne is appellet à iudicio synodi provincialis qui se ab ea iudicari consenserit.

IX. Attamen observandum est honorem quidem habitum huic collectioni Hadriani & falsis Pontificum epistolis, adeo ut eis frequenter utantur Reges nostri in libris Capitularium, sed nihilominus eas vim legis non obtinuisse apud Gallos quando constabat eas esse adversas canonibus. Testatur id Hincmarus Remensis Archiepiscopus in opusculo LV. Capitulum, adversus Hincmarum Laudunensem Episcopum sororis filium scribens, qui ea collectione utebatur. Ait enim apertissimè Hincmarus de hac collectione Hadriani, eam sibi repugnare in plerisque capitibus, in aliis verò contrariam esse sacris canonibus. *De sententiis verò, inquit, quæ dicuntur ex Græcis & Latinis canonibus & synodis Romanis atque decretis Presulum ac Ducum Romanorum collectæ ab Hadriano Papa, & Engelramno Metensium Episcopo datæ, quando pro sui negotij causa age-*

Hincmar. in Opuscul. cap. 14.

Y y ij

batur, quam dissona inter se habeantur, qui legitis satis intelligit, & quam diverse à sacris canonibus & quam discrepantes in quibusdam ab ecclesiasticis judiciis habeantur. Infrà: De istis sententiis plena est terra, scilicet & de libro collectarum epistolarum ab Isidoro, quem de Hispania allatum Riculfus Moguntinus Episcopus in hujusmodi sicut & in Capitulis regis studiosus obtinuit, & istas regiones ex illo repleti fecit.

X. Quid autem de veterum Pontificum epistolis ipse sentiret, apertissimè ostendit eodem loco; tametsi scribere non audeat eas esse supposititias. Docet enim ex Innocentij, Leonis, & Gelasij receptis decretis accuratè servanda esse ea quæ in canonibus Conciliorum præscribuntur; à quibus tamen discederetur, si varia capita controversis illis epistolis comprehensa servarentur quæ sunt adversa canonibus; qui posteriores cum sint iis epistolis, illis utpote prioribus derogare censendi sunt. Vnde tandem orationem suam hac definitione concludit, honorem quidem iis epistolis deberi ob dignitatem auctorum quorum nomina præferunt, sed Concilia servanda, quorum decreta universalis Ecclesia & sedes apostolica custodit. In hac discretione, inquit, ut præmissi ex verbis Gelasij, suscipite ad instructionem illas epistolas quas beatissimi Pape diversis temporibus ab urbe Roma pro diversorum patrum consolatione dederunt; legendas, venerabiliter; & serva sacra Concilia, quæ sedes apostolica & omnis sequitur Ecclesia, inviolabiliter.

XI. At licet in libris Capitularium descripta fuerint Capitula Hadriani, tamen in eisdem scriptus quoque est canon quintus Sardicenis, ut vim legis in regno obtineat quoad negotia ecclesiastica; eoque solo utebatur Ecclesia Gallicana, ut testatur Hinemarus. Hæc sunt verba Capitularium. *Vt judicatus Episcopus ad apostolicam sedem, si voluerit, appellet. Ex Concilio Sardicensi Titulo quinto. Quod si appellaverit, in cathedra ipsius aliter non ordinetur.* quæ verba transcripta sunt è Breviario Ferrandi Diaconit. LIX. & LX. In eisdem Capitularibus descripta est pars illa epistolæ Leonis primi ad Episcopos Mauritanie Cæsariensis, quæ eorum judicio committit causam Lupicini Episcopi. In universum autem reliqua capitula sic accipienda sunt ut istis nequaquam derogetur, quemadmodum probavimus ex Hinemaro. Is autem nomine Caroli Calvi Imperatoris scribens ad Ioannem octavum Pontificem Romanum, quinam sit canonum Sardicenis sensus aperit in capite undecimo illius epistolæ; cujus verba suprâ relata sunt in hoc libro. Tum capite XIX. docet eam fuisse praxim sui seculi, eamque semper ob-

servatam fuisse in hoc regno. Hæc itaque transalpina Ecclesiis, inquit, earumque rectoribus à sede apostolica de appellatione Episcoporum ad sedem apostolicam ante longissima ætatis annos usque ad nostra tempora servata & à decessoribus ac prædecessoribus eorum secuta & executæ fuerunt. Quod eò facilius is crederet qui observaverit canones Nicænos, Antiochenos, & Sardicenses fuisse descriptos in codice canonum quo Ecclesia Romana utebatur ævo Caroli magni, quem Hadrianus primus misit ad hunc Principem. In epistola verò quæ præfixa est huic codici Hadrianus Carolum hortatur ad observationem horum canonum. *A lege nunquam discede, inquit, hæc observans statuta.* Vnde Leo quartus scribit Episcopos judicari secundum regulas à canonibus præscriptas.

CAPVT XXI.

Synopsis.

I. Gregorius quartus causam Episcoporum audiri jubet à Primatè Dioceseos; sed iudicium tamen peragi prohibet; quod sibi reservat, vel Legatus in provinciam mittendis.

II. Leo quartus statuit Episcopum damnari non posse nisi à duodecim, nisi si Papam appellaverit. Quo casu nemo potest sententiam pronuntiare adversus eum.

III. Hæc constitutiones contraria erant canonibus. Offenditur autem in quo adversarentur canonibus.

IV. In Gallia tamen Episcopi deponerentur in synodo provinciali, non in viciis Pontificibus Romanis.

V. Probatur ex Nicolao primo, qui ait sedem apostolicam eum habere debere pro damnato qui iudicio Episcoporum fuerat damnatus. At si dejectus appellaverit apostolicam sedem, tum recipi eum possit in communionem, postquam causa fuerit examinata in synodo. Referuntur verba Nicolai.

VI. Agnovit Nicolaus inesse synodis provincialium legitimam auctoritatem ad deponendos Episcopos, neque necessariam esse delegationem Summi Pontificis. Probatur ex epistola ejus ad Salomonem Regem Britonum.

VII. In Concilio Triburiensi statutum est ut Episcopus non nisi à duodecim Episcopis deponatur, nempe in synodo provinciali.

I. GREGORIUS dein quartus infringere conatus est auctoritatem canonum Sardicenis anno MCCCLXXXV. & iudiciorum ordinem præscribere quoad Episcopos, arrepta occasione quadam opportunissima. Aldricus Cenomanensis Episcopus ad eum provocaverat ante sententiam Episcoporum provincialium, qui neque litis instructione neque iudicio superfedere volebant. Præcipit itaque Gregorius Pontifex ut causa ejus audiatur à Primatè Dioceseos; sed iudicium tamen peragi prohibet; quod sibi reservat,

mar. cap. 25.

Lib. 7. Capitul.
cap. 115.